

НЕЗВИЧАЙНІ ПРИГОДИ АЛІ

В КРАЇНІ НЕДОЛАДІЇ

*Повість
(Скорочено)*

РОЗДІЛ ЧЕТВЕРТИЙ,

у якому Недоладько розповідає про дивні речі

— Знаєш, що це за країна? Звичайно, не знаєш! — поспіхом сам собі відповів Недоладько. — Тут живуть не доведені до ладу справи! Так, так, усі недороблені справи! Хтось там у вас щось не доробив — гульк! — і вже воно тут! Ось мене, наприклад, не домалював один хлопчик, — і він показав на те місце, де мало бути ліве вухо, — і тому я тут. А збирає сюди недороблені справи карлик Недочеревик. Він уміє чаклувати.

— Зачекай, зачекай, на голові у нього — червоний ковпачок, а на ногах — величезні черевики? — перебила його Аля.

— Так, так, це він! Але дивно — раніше він забирав тільки те що не доробляли люди. А от щоб переносити до Недоладії людей — такого ще не було! Можливо, він схопив тебе за те, що ти косу не доплела?

Але дівчинка вже почала здогадуватися, чому потрапила сюди. «Напевно, це через бабусин рушничок», — подумала вона.

І раптом сплеснула руками, бо згадала, що сьогодні бабусин день народження і всі, мабуть, уже сідають за святковий стіл. Її, напевно, шукають, мама хвилюється...

— Недоладьку, мені треба швиденько повернутися додому.

Лагідні очі Недоладька з сумом подивилися на Алю.

— З цієї країни немає дороги назад, — відповів він. — Хто потрапить сюди, залишається тут назавжди.

— Як це — назавжди? Які дурниці! — занепокоєно вигукнула Аля. І раптом зрозуміла, що Недоладько не жартує.

— Невже ніхто не знає дороги звідси? — злякана дівчинка благально поглянула на Недоладька.

— Я тільки знаю, що на північ від Недоладії живуть аби-яки, на захід — яюськи. А з півдня і сходу Недоладія межує з великою країною сяк-таків. Це величезні і дикі краї. На мандрівників там чигає безліч смертельних небезпек. Це все, що я знаю.

Недоладько замовк.

— Взагалі, можна спробувати... Розумієш, Недоладією править Недороль Десятий. Кажуть, що він добрий. Можливо, він допоможе тобі вибратися звідси.

— А де він живе?

— У своєму замку в столиці Недоладії — Недограді. Я саме туди йду. Якщо хочеш — ходімо разом.

■ Чим здивувала тебе Недоладія? Чому країна, місто та його мешканці мають назви з префіксом **недо-**?

РОЗДІЛ П'ЯТИЙ,

у якому Аля вперше доводить справу до кінця

Недоладько підвівся, підморгнув Алі й, на диво легко ступаючи нерівною дорогою, заспівав:

— Чисту правду вам сказати не боюсь:

Так, насправді Недоладьком я зовусь.

Ще не все у мене зовні до ладу.

І накульгую я трохи, як іду.

І очі в мене різні,

і ніс — кривий.

Та це велике щастя,

що я — живий!

А як у грудях серце

Не мертве, а живе,

То вирівняти можна

усе,

що ще криве!

От такий компот!

Я запевнити від серця можу вас,
Що всередині у мене все гаразд!
Є там чесність і хоробрість,
доброта і совість є.
Ну а зовнішність частенько
нас обма-
ню-
є!
От такий компот!

Давно вже Недоладько доспівав свою пісеньку, а вони все ще йшли та йшли.

Сонце стояло високо. Алі вже давно хотілося пити.

Нарешті мандрівники побачили колодязь, а біля нього — журавля з новеньким відром. Дівчинка радісно підбігла до колодязя і трохи не заплакала: зовсім новеньке відро було без дна. Вода тут, поруч, — чиста, прохолодна, а набрати її нічим!

— Яка безглузда країна! — З досади у дівчинки на очі навернулися сльози.

— Атож! Живуть десь там лінюхи та шелепи-недотепи — це не доробив, те кинув на півдорозі. А через них і ми мучимось! — підтакнув Недоладько. Але одразу ж захопився: — Ох, вибач, я не хотів тебе образити!

Алі одразу ж перехотілося плакати. Вона зрозуміла, що теж належить до отих шелеп-недотеп.

— Я не гніваюся, Недоладьку. Якщо і є мені на кого гніватись, то тільки на саму себе, — сумно прошепотіла вона пошперхлими від спраги губами.

Вони рушили далі. Аля йшла й згадувала всі компоти, киселі, соки, які не допивала вдома. А молоко! Через те молоко Аля доводила бабусю до сліз. А зараз з якою насолодою випила б вона склянку прохолодного, свіжого молока!

Незабаром Аля побачила на квітці велику бабку.

— Ой, Недоладьку, дивися, яка гарна! — вигукнула вона. — Давай її сполохаємо — нехай політає!

— Вона не літає, — зітхнув Недоладько й зупинився. — У неї немає одного крильця.

«Бідолашна! Їй, мабуть, так хочеться літати!» — подумки пожаліла дівчинка бабку.

І раптом згадала, що в одній кишенці в неї лежить біла в синій горошок стрічка. А в другій — голка з клубочком червоних ниток.

Дівчинка присіла коло бабки й заходилася працювати. На крильце вистачило малесенького клаптика, а стрічку вона заховала назад до кишенки. Обережно, щоб не зробити бабці боляче, Аля пришила крильце.

Бабка нерішуче стріпнула крильцем раз, удруге... Потім знялася і полетіла!

Аля дуже зраділа. Недоладько на radoщах стрибав навколо неї й підкидав угору капелюха. Потім кинувся цілувати дівчинку.

— Ура! Виходить, ти чудово вмєєш доробляти недороблене! Ура!

І Аля зрозуміла, що вперше у своєму житті довела справу до кінця. Вони рушили далі.

«Так ось чому мені стало так радісно! — подумала дівчинка. — Виходить, це дуже приємно — розпочату справу доводити до кінця».

— Ось ми й прийшли! — перервав її роздуми Недоладько.

Він зняв капелюха, кумедно відставив праву ногу й жартиливо вклонився дівчинці:

— Вітаю вас, шановна мандрівнице! Ви прибули в столицю найнедоладнішої у світі країни!

І справді, перед ними у широкому видолинку лежало місто.

У шостому розділі Аля з Недоладьком потрапляють у Недотель, що був схожий на довгий кривий хлів з маленькими перекошеними віконцями. Тут їх зустрів товстун у шкіряній безрукавці. Одна холоша його штанів була довга, а друга сягала лише до коліна.

РОЗДІЛ СЬОМИЙ,

у якому Аля вперше чує про Першого Недорадника

Поки Аля розглядала товстуна, Недоладько привітно потиснув йому руку.

— Здоров був, Недоштаньку! — посміхаючись, говорив він. — Ну, що тут у вас нового скоїлося?

— У нас завжди все по-старому! — знехотя буркнув товстун.

— Зате поглянь, яку новину привів я! — І Недоладько повернувся до Алі.

Та Недоштанько вже обдивився дівчинку, тому навіть не ворухнувся, тільки знову буркнув:

— Дівчисько як дівчисько.

— Е, не кажи! — І Недоладько змовницьки підморгнув Алі, наче кажучи: «От зараз ми його здивуємо!» — Дивися уважно, старий буркотуне. Адже це — справжня жива дівчинка!

Ось тепер Недоштанько таки здивувався. Він навіть обійшов довкола Алі, щоб краще її роздивитися.

— А як вона сюди потрапила? — опелешено запитав він.

— Саме цього ні я, ні вона не знаємо, — здвигнув плечима Недоладько. — Зараз головне інше — вона хоче звідси вибратися.

— Ну, хто потрапляє сюди, той звідси вже не вибирається, — спохмурнівши, повторив гладун Недоладькові слова. І немовби вирішивши, що говорити далі про це не варто, повернувся до Алі.

— Вибирай собі кімнату і живи, — кивнув він на недотель. — Можу запропонувати цілком пристойне помешкання. Щойно звільнилася кімната, усього-на-всього без дверей.

— Усього-на-всього?! — уперше розтулила рота Аля. — А як же там живуть без дверей?

— Пхе! Велика біда — без дверей! А як тобі подобаються кімнати без ліжка, без опалення, без водогону й стелі або кімнати без стін?

Недоштанько подумав і додав:

— Зачекай, оце тобі, мабуть, підійде! Є кімната без телефону!

— А хіба тут є кімнати з телефонами? — здивувалася Аля.

— Ні, немає.

— А взагалі в Недограді хоч один телефон є?

— Ні, немає.

— То чому ж тоді мені кімната саме без телефону?!

— Та саме тому, що його в ній немає!

«Якась нісенітниця!» — подумала Аля і запитала:

— А кімната, у якій би все було, є?

— Ні, немає! — гарикнув Недоштанько. — Не забувай, де ти знаходишся! Їй пропонують одну з найкращих кімнат, а вона ще й носом крутить! Бери, поки не пізно, і живи!

— Але я не хочу тут жити! Я хочу додому! Мені у вас не подобається!

— Ха, відкрила Америку! Нам усім тут не подобається! — роздратовано буркнув Недоштанько. — А раз ти сюди потрапила, значить, тобі теж чогось не вистачає, і ти мусиш тут жити!

— А от і вистачає, вистачає! Я не хочу і не буду тут жити! — розсердилася Аля і навіть тупнула ногою.

— А куди ж ти подінешся? — єхидно запитав товстун.

— Ну-ну, не треба сваритися! — утрутився Недоладько. — Я саме збирався тобі пояснити. Вона хоче йти до Недороля Десятого. Га? Що ти на це скажеш?

— Скажу, що від усього цього треба відмовитися й забути!

— Це ж чому?

— Бо якщо навіть їй і пощастить дістатися до замку, там її неодмінно схопить Перший Недорадник, і — гоп! — її розпатланої голівки наче й не було! Ось чому!

— А хто він такий — Перший Недорадник? — спитала Аля.

— Про це ти зможеш дізнатися негайно, як тільки ступиш ногою до замку! — ущипливо мовив Недоштанько. Він пішов

до будинку й так хряснув за собою дверима, що вони самі ще декілька разів відчинилися й зачинилися.

У восьмому та дев'ятому розділах Аля знайомиться із Недопопелюшкою. Та проводить Алю до кімнати Недороля у замку. Проте попереджає, що до нього треба звертатися не «ваша величність», а «ваша недоречність».

РОЗДІЛ ДЕСЯТИЙ,

у якому Аля зустрічається з Недоролем Десятим

Посередині ліжка сидів маленький чоловічок у нічній сорочці та нічному ковпаку з китицею. Поруч у мідному свічнику горіла свічка. Він тримав у руках банджо і легенько перебирав струни. Потім умостився зручніше і заспівав сумно-сумно:

Знову вечір —
все на засувах у замку.
Та очей я не заплющу
аж до ранку.
Тільки привиди блукають
в коридорі.
Та стоять іще солдати
на дозорі.
Я нізащо
не признаюся
нікому,
що мені у замку
страшно так
самому!
Тільки місяць загляда
у вікна чорні...
Ех, немає в мене друзів —
є придворні!
Я корону одягаю,
наче маску.
Я свій виступ починаю,

наче казку.
День у день
я знову граю
цю давно обридлу роль.
Все частіше забуваю —
я людина чи король?
Хоч би привид завітав
до мене в гості.
Ми посиділи б,
пограли б із ним в кості!
Тільки й привиди мене
чомусь бояться!
Ех обридло як
монархом називається!

Поки Недороль співав, дівчинка розмірковувала, як озватися до нього, щоб він, бува, не злякався і не зчинив галасу.

Нарешті вона відважилася і тихенько прошепотіла:
– Ваша недоречні-і-ість!

Та Недороль Десятий усе одно страшенно перелякався.

Він заверещав, шпурнув банджо вбік, аж воно жалібно бренькнуло, і почав швидко зариватися в подушки. Від страху він підвивав і приказував:

– При-ри-риви-вид! Ва-ва-ва! При-йшов при-ри-риви-вид!
Рятуйте! Ва-ва-ва!

І ось уже на ліжку замість короля височіла гора ковдр та подушок.

«Ох, як я його налякала! — жалкувала дівчинка. — Ще задихнеться там під подушками!»

І вона знову покликала:

– Ваша недоречність! Вилазьте! Я зовсім не привид!

Недороль не відповідав.

– Вилазьте, ваша недоречність, вам же там нічим дихати!

Знов мовчання. Аля розсердилася.

– Ваша недоречність, якщо ви зараз же не вилізете, я піду собі!

Купа заворушилась, і почувся голос:

– Як-кщо ти не при-ри-риви-вид, то доторкнися до моєї руки! — і з-під подушок виткнулася тремтяча королівська рука.

Аля легенько потисла її.

Тоді з-під ковдр вигулькнув спочатку ковпак, а потім і голова Недороля.

– Ді-ді-дійсно, начебто не при-ри-вид! — сказав він. — То хто ж ти?

– Звичайна дівчинка!

– Звичайних дівчаток не буває! Тобто не буває у моєму королівстві!

Нарешті Недороль виліз і сів, відсапуючись.

– Ох-х-х-х, як ти мене налякала! — І він приклав до серця руку. — Я думав, що воно от-от вискочить! Мене вже давно так ніхто не лякав.

– Чому?

– Бо вже багато років сюди ніхто не заходить!

– Чому? — знову спитала Аля.

– Чому, чому! — розсердився Недороль. Потім підкликав Алю пальцем, нахилився над нею й прошепотів: — Я їх боюсь!

Оглянувся довкола й додав ще тихіше:

– Усіх боюся, але найбільше, — Недороль зблід, наче крейда, — найбільше я боюся свого Першого Недорадника!

РОЗДІЛ ОДИНАДЦЯТИЙ,

у якому Аля дізнається про Державну Таємницю

– А ти знаєш, чому я боюся свого Першого Недорадника? Бо він зазіхає на мою корону! — плаксиво сказав Недороль Десятий. — Мене рятує тільки те, що у нього немає голови! Але як тільки він роздобуде голову... — Недороль засмучено похитав головою.

– Як це — немає голови?! — жажнулася Аля.

— Немає — і все! Його намалювала якась дівчинка спочатку з головою. Потім та голова їй чомусь не сподобалася, і вона стерла її гумкою. А іншу так і не намалювала. От він і лишився без голови!

І раптом Недороль похопився, вирячив очі, підняв палець вгору і зашепотів:

— Але про це ніхто не знає! І ти про це нікому не кажи, бо... бо... бо...

Недороль затнувся. Він не знав, яку причину вигадати, щоб змусити Алю мовчати.

— Бо це Державна Таємниця! — нарешті придумав він. — Знаєш, що буває за розголошення Державної Таємниці? — Недороль рукою показав, ніби відпилює собі голову. І прохальним голосом запитав:

— Ти нікому не скажеш?

Алі стало шкода маленького чоловічка. Вона запевнила його:

— Ні, ні, не бійтеся, ваша недоречність! Нікому!

Діставши таку обіцянку, Недороль полегшено зітхнув. Але, видно, раз почавши відкривати державні таємниці, він не міг уже зупинитися, бо по-змовницьки підморгнув Алі й поманив її за собою. Він узяв свічку, усунув ноги в стоптані пантофлі й рушив до дверей. Двері вели до Тронної Зали.

Біля трону Недороль підняв свічку над головою і освітив заглиблення у стіні — нішу. У ній стояли залізні лицарські лати.

— Бачиш цей шолом? — спитав Недороль. — Кожен ранок Перший Недорадник приходить сюди й прилаштовує шолом собі на плечі, замість голови, а ввечері ставить його назад.

Аля піднялася навшпиньки і зігнутих пальцем обережно постукала по шолому. Усередині загуло, наче в порожній бочці.

— Але ж там порожньо! — здивувалася дівчинка.

— Ет! — роздратовано сказав Недороль. — Кого цікавлять такі дрібниці — повна в тебе голова чи порожня! Однак те, що Недорадник безголовий, мене рятує. Сама подумай — не

може ж він одягти корону на цю залізну каструлю! Що-що, а голова в короля повинна бути в порядку. Принаймні зовні... — Він зітхнув:

— Скільки голів він уже переміряв! Це щастя, що жодна йому не підійшла!

— Як — переміряв?

— Звісно, як. Накаже відрубати кому-небудь голову, а потім приміряє її, чи не підійде вона йому.

— А ви мовчите і дозволяєте йому робити такі жахливі речі?! — обурено вигукнула Аля.

— Отож і видно, що нічогісінько ти не тямиш у королівських справах! — розсердився Недороль.

РОЗДІЛ ДВАНАДЦЯТИЙ,

у якому Аля дізнається, з чого побудовано Недоладію

— А чому ви не виженете його зі свого королівства?

— Аби ж то я знав, як це зробити! Країна ж зачарована. Дорогу звідси знає тільки карлик Недочеревик, що стягує сюди увесь оцей мотлох.

Тут Недороль затнувся, бо згадав, що й сам знаходиться в цій країні.

— Але я не мотлох! Я — король! У мене тільки корона зламана. Бо Вовці з другого класу доручили полагодити її, коли я мав виступати у шкільному ляльковому театрі в казці «Піди туди — не знаю куди, принеси те — не знаю яке». А він, ледацюга, засунув мене разом з короною у найдавший куток майстерні. Вистава зірвалася, а мене притяг сюди Недочеревик, бодай він провалився на місці!

Недороль сердито засопів.

— Спочатку він стягував сюди тільки недороблені справи, потім цю країну зліпив, а тепер і за людей взявся.

— А з чого він її зліпив, ваша недоречносте? — спитала Аля.

— Як з чого? З того, що люди гублять, або викидають, або не бережуть. От, приміром, будується дім. Скільки битого скла, битої цегли, поламаних дощок залишається! Він усе це

підбирає. Або трапилася пожежа — згорів ліс. Недочеревик тут як тут — щось пошепче, і цей ліс уже в Недоладії. Річка висохла, ставок змілів... Люди гадають — куди вони зникли?! А вони вже тутечки!

— І з того, що ми губимо або викидаємо, він збудував оцю величезну країну? — вражено прошепотіла Аля. І згадала, як вона разом з татом після ремонту квартири винесла на смітник ціленькі кахлі, вапно і навіть невеликий рулончик лінолеуму.

— А навіщо йому така країна, з недоробленого?

— Бо йому самому теж дечого не вистачає!

— Чого?

— Душі! От він і придумав собі таку країну, в якій у кожному чогось не вистачає! Серед таких людей і його вада стає менш помітною!

— А що це таке — душа?

— Гм-гм, — зам'явся Недороль, — я не скажу тобі точно, але достеменно знаю, що бути без душі — це навіть гірше, ніж бути без голови.

Аля зрозуміла, що Недороль не допоможе їй вибратися з Недоладії, бо й сам він не знає дороги звідси.

- Які твої недороблені справи могли б стати частиною країни Недоладії?

РОЗДІЛ ТРИНАДЦЯТИЙ,

у якому Аля впізнає Першого Недорадника

Аля сиділа поруч з Недоролем і лускала горішки. А він тим часом показував їй своє багатство, сховані в ліжку. Чого там тільки не було! І діапроектор, який працював від свічки й показував діафільми, починаючи з кінця, і шахи та кості, у які Недороль грав сам із собою, і флейта, і банджо, і навіть стара «катеринка». І ще багато всякої всячини, якою Недороль рятувався від самотності.

«Бідолашний Недороль, який він самотній!» — подумала Аля, дивлячись на ці скарби.

Коли зійшло півсонця, Недороль Десятий почав збиратися на роботу. Зітхаючи, він натяг мантію і з-під ковдри витяг половинку золотої корони. У короні було зроблено дірочку, крізь протягувався мотузок.

«Ага! Він прив'язує корону цим мотузком, щоб вона не падала!» — здогадалася Аля.

— Допоможи мені, — попросив Недороль.

Аля міцно стягла мотузка у нього під підборіддям і гарненько зав'язала бантиком.

— Отак буде добре! — утішено пробурмотів Недороль.

Він був задоволений, що корона так міцно сидить на голові, хоч мотузок його трохи і тиснув.

— От ви й готові, ваша недоречність! А я вже, мабуть, піду.

З обличчя Недороля вмить збігла усмішка. Він скривився, мов збирався заплакати.

— То ти мене покидаєш? — прошепотів він. — А я думав, що ти назавжди залишишся в моєму замку!

— Ні, ваша недоречність! На жаль, я не можу. Мені неодмінно треба дізнатися, як вибратися з вашої країни.

— Зачекай, зачекай! — раптом захвилювався Недороль. — Ти без допомоги не виберешся із замку. Тебе схоплять гвардійці і відведуть до Першого Недорадника. А він накаже відрубати тобі голову! А скоріше за все ти наскочиш на нього сама. Він цілісінькими днями вештається по замку й винюхує, кого б іще стратити!

Алі не хотілося виказувати Недопопелюшку, і тому вона мовчала.

Раптом Недороль вигукнув: «Еврика!», схопив Алю за руку і потяг до дверей Тронної Зали. І тут же простягся на підлозі. Аля кинулася його піднімати.

— Ваша недоречність, а що означає «еврика»?

— Це означає: який же я осел, що раніше не додумався до цього! Але не відволікай мене, будь дурницями і слухай уважно. Кожного ранку, — схвилювано зашепотів він, — Перший Недорадник приходить сюди по шолом. Ось-ось він повинен з'явитися. Поки він одягатиме його, ти побіжиш по

галереї. У кінці її є маленькі дверцята до мого саду. А там у кущах бузку є хвіртка. Через неї ти вийдеш у місто. Ось ключ. — і Недороль поклав дівчинці у руку маленького ключика. — Тільки обіцяй: якщо взнаєш дорогу з мого королівства, розкажеш і мені. Тс-с-с! Я чую кроки! Це він!

Аля так багато наслухалася про Першого Недорадника, що їй дуже закортіло його побачити. Вона зазирнула в щпарку між одвірком і дверима — і мало не скрикнула від подиву!

До Тронної Зали зайшов чоловічок, якого вона колись не домалювала у своєму альбомі! Тоді вона стерла йому обличчя гумкою, бо воно здалося їй жорстоким і злим. А інше так і не намалювала, бо їй саме страшенно обридло малювати. Аля закинула і альбом, і олівці в найдальшу шухляду і відтоді більше не брала їх до рук.

У чотирнадцятому розділі Аля щасливо вибралася з замку і зустрілася з Недоладьком і Недоштаньком. Вона розповіла, що вибратися з країни їм допоможе Недочеревик. Але друзі були впевнені, що він ніколи не покаже дорогу. Тоді Аля вирішує пробратися у його будиночок.

У п'ятнадцятому розділі Аля проникає до зачарованого будиночка, у якому живе Недочеревик. Аля зрозуміла, що у будиночку всі бажання виконуються: щойно ти чогось захотів, це миттєво з'являється. Так дівчинка з'їла аж чотири морозива! У будиночку Аля знайшла кімнату, де за столом сидів Недочеревик і гортав велетенську книгу.

РОЗДІЛ ШІСТНАДЦЯТИЙ,

у якому Аля читає чарівну книгу «Справаномер»

Книга була величезна. Щоб перегорнути сторінку, Недочеревіку щоразу доводилося підніматися із стільця. Нарешті він знайшов, очевидно, те, що шукав, бо витяг з кишені окуляри й почав уважно читати. Потім щось записав на папірець, радісно потер руки і аж підскочив від задоволення.

Далі він закрив книгу й присунувся ближче до вогню. Простяг над ним руки й щось тихо замуликав собі під ніс. Він співав голосніше й голосніше. Аля нарешті почала розбирати слова:

— Балакають про душу!

А я сказати мушу,

що не знайомий

з панею цією!

То щось у ній тримають,

то щось у ній ховають,

ба, навіть як співають —

то з душею!

А хто її бачив?

Тримав у руках?

Чи нюхав,

чи пробував з'їсти?

із чого вона?

З бур'янів?

З комарів?

А, може, з лопуцька

чи з тіста?

Яка вона?

Чорна, руда чи ряба?

А може,

в якусь пересмужку?

Можливо, давно вже вона не душа,

а вже перекинулась в душку?

От і виходить, бачте, що душа

не коштує і мідного гроша!

Бо я за те

й копійчки не дам,

чого побачити

не можу сам!

Або подержати у жмені,

Або покласти до кишені...

Тут Недочеревик замовк і глянув на годинник на каміні, що, як дві краплі води, був схожий на годинник з вежі королівського замку. Тільки у цього годинника була і хвилинна стрілка. Годинник показував за одну хвилину дванадцята.

Карлик заметушився й почав нишпорити по кишенях. З однієї витяг свого лівого черевика, узув його, тупнув ногою і... зник.

Аля кинулася до дверей, але вони були замкнені. Вона згадала, що залишила ключ у замку по той бік дверей.

— Швидше, швидше, ключ! — вигукнула дівчинка. І слухала, чи не дзеленькне об підлогу. Але ні! У цій кімнаті бажання не виконувалися.

Аля зрозуміла, що її замкнено.

Шукаючи порятунку, дівчинка згадала, що в кишені в неї лежить ключ від хвіртки з королівського саду. Вона на всяк випадок спробувала відчинити ним двері. Яка радість — замок легко відімкнувся!

Але як же тепер дістатися до маленької кімнатки? Аля відімкнула вже декілька дверей, однак усі вони вели в ту кімнату, з якої вона вийшла.

З розпачу дівчинка ледь не заплакала. Адже карлик міг повернутися будь-якої миті. А вона так і не встигне прочитати чарівну книгу.

«А якщо спробувати знову...» — подумала Аля, підбігла до стіни й швиденько провела по ній пальцем. З'явилися дверцята. Дівчинка прочинила їх і нарешті опинилася в карликовій кімнаті... Вона підійшла до столу й на обкладинці книги вголос прочитала:

— Спра-ва но-мер.

«Що за Справаномер такий?» — здивувалась Аля, але треба було поспішати, і вона розгорнула книгу. «Інструкції до зачарування та розчарування» — було написано на першій сторінці. Аля перегорнула її й радісно скрикнула. Перед очима була

Інструкція № 12

Як перенестися з країни Недоладії

Рівно о 12-й годині, коли хвилинна стрілка затулить годинну, стати перед годинником королівського замку, доробити все, що є в тебе недоробленого, і проказати закляття:

І до-роби! І не лиши!

І до-пиши! І до-їдай!

І роз-почни! І до-пивай!

І з Недо-ладії

ТІКАЙ!

Щоб краще запам'яталось, Аля подумки повторила закляття, потім перегорнула сторінку. Далі були адреси. Серед них дівчинка прочитала і свою. Вона пробігла очима до кінця списку, до чистої сторінки, на якій раптом почала з'являтися нова адреса — наче хтось невидимою ручкою швидко виводив літеру за літерою. І тут Аля все зрозуміла. «Цей Справаномер, — подумала вона, — і є отією чарівною книгою, куди записують усі адреси недороблених справ. І тоді карлик узуває черевика, мчить туди й любісінько забирає недороблене в Недоладію! Усе ясно! Щоб перенестися з Недоладії, він узуває черевика, а щоб повернутися — знімає!»

Отож, щоб повернутися додому, їй треба стати на площі перед годинником, заплести другу кіску й, коли проб'є рівно дванадцята, промовити закляття. Аля швиденько перевірила, чи не загубилася стрічка. Ні, вона лежала собі в кишеньці.

Заспокоївшись, Аля гортала книгу далі. «Невже я нічого не дізнаюся про себе?» — засмутилася вона. Але коли перегорнула останню сторінку, зрозуміла, що знайшла те, що шукала. На ній рукою Недочеревика було написано: «Список людей, які не доробляють свої справи та яких я відібрав для перенесення до Недоладії».

Аля звернула увагу, що в списку проти кожного прізвища стояли цифри: дев'яносто вісім, сімдесят шість, п'ятдесят чотири. Біля Алиного імені, що значилось у списку під номером один, була цифра сто й слово «перенесена». Унизу дівчинка помітила написану дрібненькими літерами примітку: «До Недоладії переноситься лише той, хто не доробив рівно сто справ».

Під номером другим у списку стояло прізвище її сусіда Сашка Тишка й цифра дев'яносто дев'ять. Отже, йому залишилося не доробити тільки одну справу й він опиниться в країні Недоладії.

«Ні, не буде цього! — вирішила Аля. — Хай-но я виберуся звідси, я всіх їх попереджу».

Вона похапцем вирвала листок і заховала в кишеньку. А тепер — швидше до Недоладька, поки не повернувся карлик! Аля пальцем намалювала на стіні двері й вийшла в коридор. Потім зробила те ж саме в коридорі й опинилася на пустирі. Двері за нею відразу ж зникли, але тепер вона знала таємницю будиночка.

А до неї, усміхаючись на весь рот, від чого його фізіономія здавалася ще недоладнішою, поспішав Недоладько.

- Чому недоладяни допомагають Алі? Прокоментуй їхню поведінку.

РОЗДІЛ СІМНАДЦЯТИЙ,

у якому Аля спробувала ще раз довести справу до кінця

— Як довго тебе не було! — вигукнув Недоладько. — Я вже почав турбуватись.

— Я теж! — обіззався Недоштанько, виходячи з темряви ще з декількома недоладянами.

— А це ще хто? — спитала Аля.

— Хто, хто... — буркнув Недоштанько. — Це мої друзі. Вони прийшли виручати тебе.

І тут з гурту виступила дивна чотирикутна бабуся. Голова її була обмотана великою квітчастою хусткою, кінчики якої, зав'язані вузликом над чолом, стирчали, як заячі вуха. Вузлики скріплювався гвинтиком. У кожній руці бабуся тримала по великій картатій носовій хустинці.

Час від часу старенька витирала ними червоного й розпухлого носа. Бідолашна бабуся без угаву кашляла, чхала, крехтала і охала.

— Кахи-кахи, — почала вона. — Мене звати Недокватирка, а-ап-чхи! Ой, лишенько! Ми дізналися, що в місті з'явилася дівчинка, — о-ох, мій бідний попереk!.. — яка вміє доводити справу до кінця... — Бабуся голосно прокашлялася.

— Я не знаю, — знітилася Аля. — У мене тільки раз вийшло. Але скажіть, будь ласка, де ви так могли застудитися?

— О-ох, це довга історія, — зайшлася кашлем бабуся. І вона розповіла Алі, як одного разу тато попросив сина закрутити гвинтика на кватирці. А саме в цей час у дворі мав розпочатися футбольний матч. А хлопчик був капітаном команди. А яка ж гра без капітана? Хлопець недокрутив гвинтика й гайнув у двір.

— І ось я тут. А через цей протяг у мене постійний нежить, кашель, бронхіт, радикуліт і немає жодної кісточки, яка б не боліла, — закінчила бабуся сумну розповідь.

— І все через отой недокручений гвинтик? — запитала Аля.

— Через нього! — підтвердила Недокватирка.

— Чому ж ви його досі не закрутите? — обурилася дівчинка.

— Ми не вміємо! Кахи-кахи. Ми тому й прийшли... Може ти нас навчиш?

— Зачекайте хвильку! — Аля знову кинулась до будиночка. Добігши, вона зайшла усередину і голосно проказала: — Викрутку! — і в ту ж мить у неї в руці з'явилася невеличка викрутка. Повернувшись, дівчинка рішуче взялася до роботи. Спочатку викрутка не слухалась її, а капосний гвинтик весь час вивертався. Але ось останній оберт — і Аля полегшено зітхнула. На серці стало радісно, як тоді, коли вона пришила крильце метеликові.

Тої ж миті бабуся Недокватирка перестала кашляти й чхати. Не тямлячи себе від радості, вона обмацувала попереk, руки, ноги і примовляла:

— Ой! Не болить! Ніде не болить! І ніде не крутить! І не стріляє! — і вона кинулася цілувати Алю.

Усі вирушили до Недотелю. Там вони розсілися за довгим дерев'яним столом. Аби їх ніхто не потурбував, Недоштанько

повісив на дверях табличку «Зачинено на переоблік». І Аля почала розповідь.

— А знаєте, хто недомалював Першого Недорадника? Я! І я придумала, як позбавити вашу країну від нього! Тільки повернуся додому, одразу домалюю йому голову, і він зникне назавжди!

— От так компот! — радо вигукнув Недоладько. — Невже це можливо?!

— Ще й як можливо! — запевнила його Аля. — А тепер нам треба знайти годинникаря, який би полагодив хвилину стрілку на годиннику королівського замку!

— Я знаю такого, — обізвалася Недокватирка. — Його звати Недождень. Він живе у маленькій комірчині на тій самій вежі з годинником. Але чи зможе він полагодити?

— А чому не зможе?

— Та він уже, напевно, забув, як це робиться! А ще боятиметься, що його вистежать шпигуни і донесуть Першому Недораднику. А той накаже відрубати Недожденю голову!

— За що?

— За те, що він взявся довести діло до кінця!

— Шпигуни стежать за нами всіма!

— І доносять Недораднику!

— Тоді гвардійці хапають...

— І відрубують голову... — перебиваючи один одного, загомоніли всі разом.

— Що ж робити? — засмутилася Аля.

— Нічого, не сумуй, щось придумаємо! — підбадьорив її Недоладько. — Спочатку проберемося до замку і умовимо годинникаря полагодити годинника.

- Прокоментуй вчинки Алі, де вона починає допомагати мешканцям Недоладії. Як це її характеризує?
- Чи важливо бути відповідальним?
- Чи доводилося тобі змінювати себе, аби стати кращим / кращою? Що ти для цього зробив / зробила?

- А що ти відчуваєш, коли комусь допомагаєш? Чи важко це — допомагати іншим?

РОЗДІЛ ДВАДЦЯТЬ ВОСЬМИЙ,

у якому Аля дістає подарунок

Але чому Недоладько зовсім не поспішає до годинника? Аля з подивом спостерігала за його дивною поведінкою.

— Що сталося? — спитала дівчинка.

— Розумієш, річ у тім, — винувато признався Недоладько, — що ми вирішили не покидати Недоладію. От такий компот! Розсуди сама — ти повернешся додому і домалюєш Недорадника. Він назавжди зникне з нашої країни, а Недороля ми влаштуємо на роботу — на яку він забажає. Потім доробимо все, що у нас ще не дороблено. І заживемо на славу! Адже це наша батьківщина! До того ж, хоч ми усі такі різні, але нам так гарно працюється разом! — додав він, обвівши поглядом площу, й усміхнувся. — Але ти повинна повернутися. Тебе там чекають — не дочекаються. А Недопопелюшка... — він спохмурів, — Недопопелюшка, нарешті, стане принцесою. Ось, — він вийняв з-за пазухи кришталевий черевичок, — ось другий черевичок для неї.

— А мене ви спитали, чи хочу я перетворюватися на принцесу?! — вигукнула Недопопелюшка і тупнула спересердя ногою.

Аля озирнулася і зацікавилася з подиву. Перед нею стояла чисто вмита дівчина у звичайних черевичках і звичайній сукні. І така гарна — у сто разів краща від найкращої з принцес!

— Недопопелюшка. — І Недоладькове обличчя негайно ж знову засяяло.

— А що ж буде з Недочеревичком? — раптом згадала Аля.

— А що він може нам зробити, коли ми разом? — усміхнувся Недоладько. — Нехай собі тягне сюди недороблені справи. А ми тут гуртом їх будемо доробляти. Але, звичайно, чим менше буде недороблених справ у вас, тим легше нам буде тут. От такий компот!

— Тоді будемо прощатися, — зажурено мовила Аля.

— Зачекайте, зачекайте, — раптом почулося з юрби, яка вже зібралася навколо Алі.

Юрба розступилася, і перед Алею опинився захеканий недоладянин. Він увесь був вишитий півнями. Аля придивилася пильніше. І раптом почервоніла, як ті півні. Вона зрозуміла, хто це! Це був недовишитий нею рушничок до бабусиного дня народження. Він так вигадливо був перекручений і зав'язаний вузлами, що утворював постать стрункого чоловіка. А замість чуба хвацько закручувалися китиці. Старий знайомиць усміхнувся і, віддихавшись, сказав:

— Я бачу, ти мене впізнала! Але не червоній так! Що було, то було! Я опинився тут і вже навіть знайшов друзів! — він озирнувся і витяг з юрби за руку дівчину. Це була гарна мережана шкарпетка, чистенька та охайна, хоч і заштопана в одному місці. В руках вона тримала якийсь згорток.

— Повернутися назад я не можу, — продовжував він, — та й не хочу. А щоб бабуся не залишилася без подарунка, ми ось... — і він кивнув на пакунок. Дівчина простягла пакунок Алі.

Аля взяла його і розгорнула. Там лежав новий, вишитий червоними півнями рушничок!

— Спасибі! — ледве вимовила від хвилювання Аля. — Щиро дякую! Як мені не хочеться з вами розлучатися! Але треба негайно попередити Сашка та інших дітей. — Прощавай, Недоладьку! — Аля піднялася навшпиньки і поцілувала його в щоку. — Не плач, Недопопелюшко! — втішила вона подругу, хоч у неї самої щипало у носі. — Не забувайте мене, а я вас ніколи не забуду.

РОЗДІЛ ДВАДЦЯТЬ ДЕВ'ЯТИЙ,

у якому Аля домальовує Першого Недорадника

Аля глянула на годинника. Стрілки показували за одну хвилину дванадцять. Аля витягла з кишені стрічку і швиденько заплела косу. Годинник почав відбивати дванадцятку.

І до-роби!
І до -пиши!
І роз-почни!
І не лиши!
І до— їдай!
Ід о -пивай!
Із Недо-ладії
ТІКАЙ! — проказала дівчинка.

І враз їй здалося, що вона знову впала зі стільця. Бо сиділа на підлозі у своїй кімнаті. Все було, як і раніше. Лише біля неї лежав пакуночок з рушничком.

«Неначе у ракеті!» — подумала Аля. Підвелася з підлоги і знайшла у книжковій шафі старий альбом з недомальованим чоловічком. Дівчинка взяла олівець і почала домальовувати йому голову.

У кімнаті було тихо. Тільки олівець шурхотів по альбомному листку.

І Аля мимоволі почала наспівувати пісеньку, яка склалася сама собою:

— Бувають ще на світі
справжнісінькі дива:
під гумкою зникає
у когось голова!
Комусь не вистачає
то серця, то руки,
з'являються на світі
недо-
чере-
вики.

Бувають чудеса
справжнісінькі на світі!
Виходить, ти і я
за все-усе в одвіті?
Що тут не доробив —
отам вилазить боком!

Буває, що добро
з одним виходить оком!
А чесність — без руки,
а правда — без ноги!
Буває, що і з друзів
виходять вороги!
От і виходить — перше
гарненько поміркую,
а потім вже —
не допиши,
не дороби,
не докажи
або не домалюй!

Аля дуже старалася. Однак обличчя у чоловічка знову, як і першого разу, вийшло хиже і зле. Та перемальовувати Алі було ніколи — на неї чекала важлива справа: з кишеньки виглядав ріжок довгого списку шелеп-недотеп.

А в цей час у Недоладії Недовус і Недоборода, які все ще вартували Першого Недорадника, побачили, як той швидко-швидко закрутився на одному місці, наче дзиґа, і... зник, наче його і не було!

— А тепер швидше поздоровити бабусю!

Аля взяла рушничка і враз зупинилася.

Але як же вона подарує його бабусі, коли не сама вишивала цих гарних червоних півнів?! «Та якби я не навчила їх доробляти, цього рушничка взагалі б не було! — подумала Аля. — Виходить, у ньому є й часточка моєї праці! Отже, так і скажу бабусі — це від мене і від моїх друзів!». І дівчинка рішуче прочинила двері до бабусиної кімнати.

■ Як ти думаєш, випробування можуть змінити людину? Чому?

РОЗДІЛ ТРИДЦЯТИЙ,
*останній, і хоч він дуже короткий,
його не можна вважати недоробленим,
бо такі вони і є, ці останні розділи,
які ще зветься епілогами*

Карлик Недочеревик і досі тиняється по білому світу і збирає в Недоладію недороблені справи. А недоладяни негайно їх доробляють. І невідомо, хто кого переможе, бо ще багато тут у нас недороблених справ.

Недороль Десятий влаштувався працювати нічним сторожем. Він цілі ночі грає сам з собою в кості. Кат працює го-стрильником. Краще за нього ніхто не може нагострити кухонного ножа чи ножиці.

А Перший Недорадник висить у Алі над письмовим столом, пришпилений до стіни. Він злісно дивиться на Алю. Адже це через неї він так і не став королем. Але тепер Аля аніскілечки його не боїться.

Та й ніколи їй звертати на нього увагу. Адже в кишеньці у неї ще величенький список з адресами, на які вона неодмінно мусить завітати.

А до тебе вона ще не приходила?